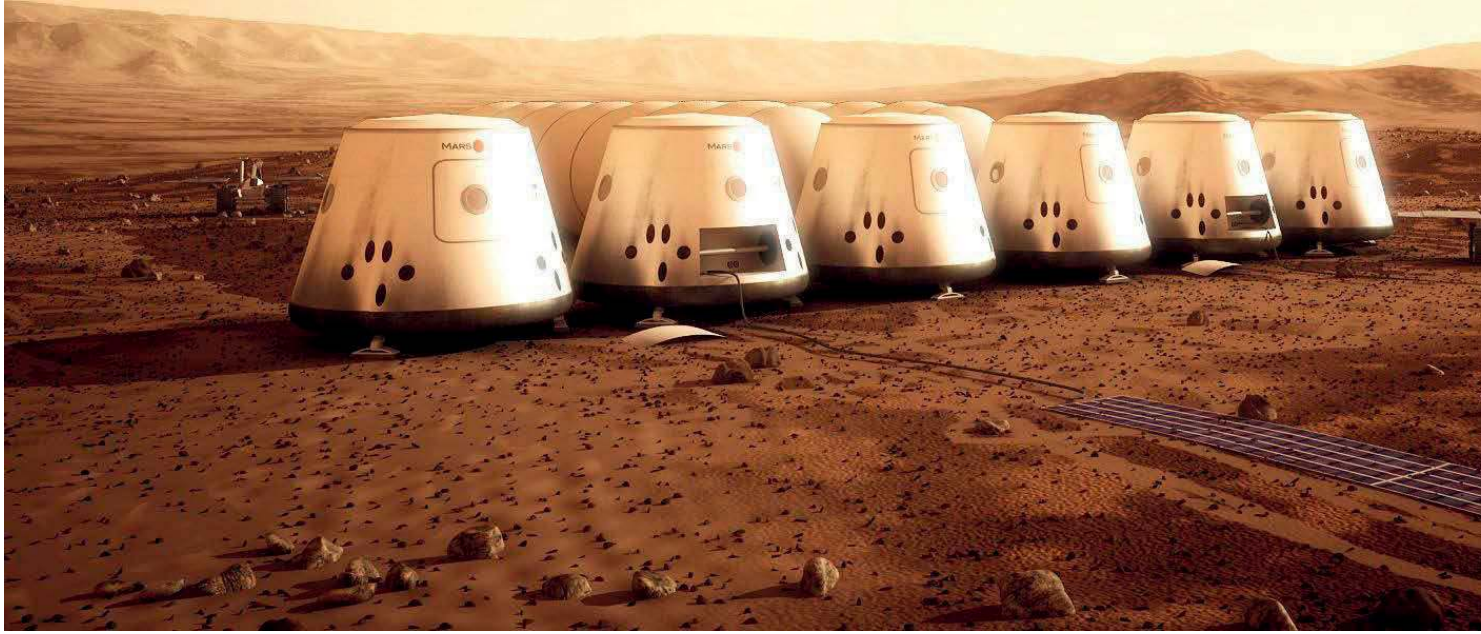

Mars One rüyası sona erdi

—
Dr. Umut Yıldız*

ÖZELLİKLE 2013 YILINDAN BERİ “TEK GİDİŞLİK MARS BİLETİ” PROJESİYLE BİRÇOK DEFA BASINDA YER ALAN DEVASA PROJE GÖRÜNÜMLÜ MARS ONE RÜYASI, GEÇEN AY İFLASLARINI BİLDİRMELERİYLE SONA ERDİ. Her ne kadar Mars'ta yaşam benim gibi bir uzay heveslisi birisine aşırı ilgi çekici gelse de, ilk andan beri Mars'ta koloninin henüz erken olduğunu düşündüğümünden pek ciddiye alamamıştım. Mars One projesi temelde kâr amacı gütmeyen özel bir şirket olarak başlayıp, sonrasında astronotların seçimi, yaklaşık 10 yıl sürecek eğitimi, Mars'a olan yolculukları ve Mars'a ulaştıktan sonra orada kuracakları yaşamı mercek altına alıp “Biri Bizi Gözetliyor” tarzı bir programla fonlanma üzerine kurulmuştu.

Son zamanlarda popüleritesi de düşüncü uzun zamandır okumayı düşündüğüm ama öne alamadığım Norbert Craft'ın Mars One: Humanity's Next Great Adventure” kitabı ile beraber, bu konuda eleştirel araştırmalar yapan Elmo Keep adlı freelance gazetecinin yorumlarından bu yazımda geniş oranda faydalandım.

Mars One, Bas Lansdorp isimli bir girişimcinin Hollanda'da kurduğu ve amacı Mars'ta kalıcı yerleşim oluşturmaya önyak olacak uluslararası bir proje. Her ne kadar zorlukların bilincinde olsak da elbette Mars'a insan ulaştırma düşüncesi, hatta yaşamlarının belli bir bölümünü geçirmek üzere orada kalıcı yerleşecek insanların olması müthiş bir fikir. 1969'da astronotlar Ay'a ilk ulaştığında küresel bir habere dönüşmüştü ve böylece bütün dünya nefesini tutup Ay'daki insanlardan gelecek ilk sinyalleri bekliyordu.

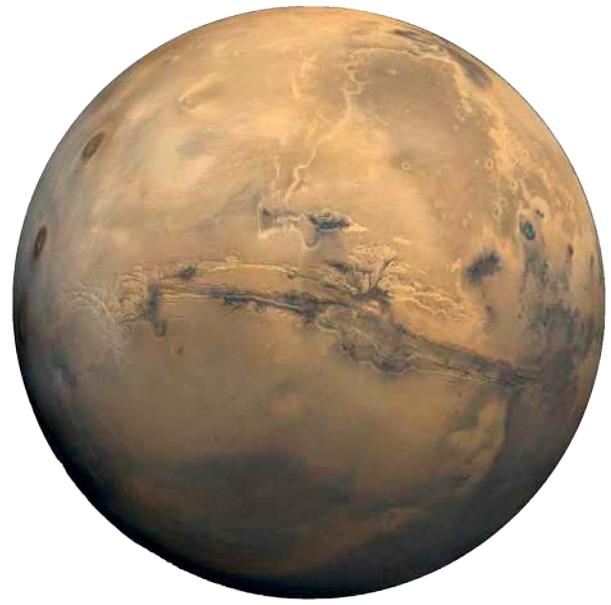
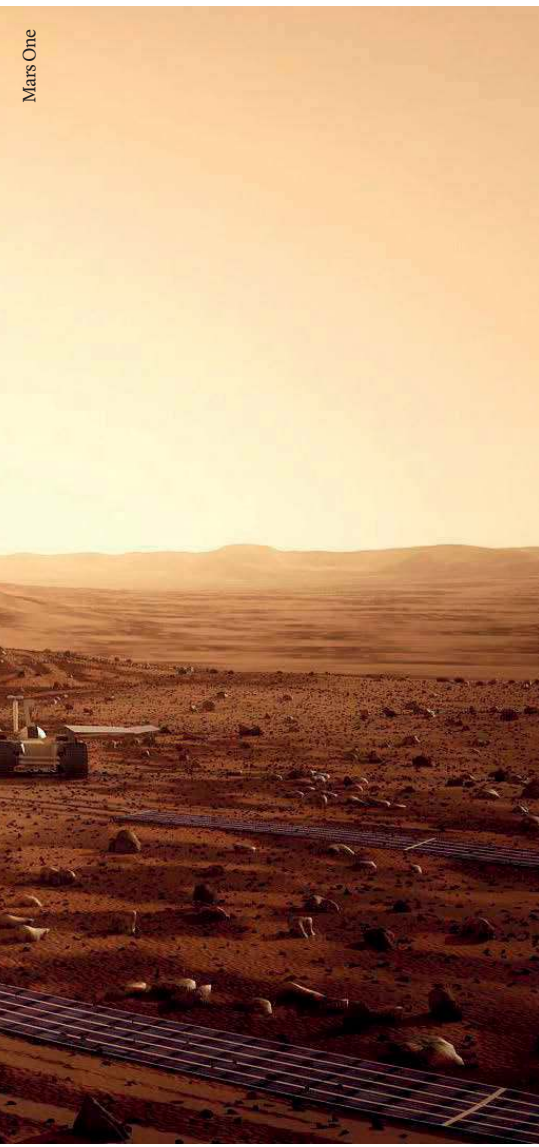
Bu heyecanı yaşayan insanlar artık emekli oldu ve genç nesilde böyle küresel heyecan veren bir başarı hikayesi henüz yazılmadı. O nedenle günümüzde medyanın daha da yaygınlaşmasıyla Mars'a insanlar ilk ulaştığında büyük bir etki yaratacağına ve insanları uzaya yönlendireceğine eminim.

Mars'ta yaşamı devam ettirmek Dünyadakine hiç de benzemeyeceğinden dolayı, Güneş ile enerji üretmek, geri dönüşüm, yiyecek üretimi, sağlık teknolojileri gibi birçok alanda ciddi ilerlemeler gerektiriyor. Yüzde 96'sı karbondioksitten oluşan ince atmosferi, bizim yaşamamız için hiç uygun olmasa da kapalı bir habitat kurarak ve sürekli koruyucu kıyafetlerle dolaşarak bu sorunla başa çıkabiliriz. Ancak Mars'ta kütle çekimi Dünya'nın sadece %38'i kadar olduğundan buna alışmaktan başka çaremiz yok.

İlk planlara göre Mars One'in insansız

lojistik gönderme ve test amaçlı Mars misyonu 2020'de gerçekleşecekti ve tek gidişli ilk dört kişilik grup da 2026 yılında gidecekti. Bu yerleşimcilere ek yeni yerleşimciler de dört kişilik gruplar halinde, her 26 ayda bir gönderilecek ve oradaki grup bu şekilde yavaş yavaş büyüyüp buldukları bölge küçük bir köye dönüşecekti. Tabii oradaki kaynakların verimli kullanımı ile ilgili gelişmeler (örneğin oksijen ve su depoları) olana kadar yüksek sayıda insan taşınması olmayacaktı. Sonrasında gidecek yerleşimciler farklı alanlarda profesyoneller olacak ve böylece oradaki ihtiyacı karşılayacaklardı.

2013'de Mars One'in ilk resmi duyurusu yapıldıktan sonra büyük bir basın ilgisi gerçekleşti. Ne kadar gerçek, ne kadar hayal olduğu bile çok fazla eleştirilmeden dünyadaki neredeyse bütün ciddi basın kuruluşları olumlu haberler yaparak 200 bin insanın bu

tek yönlü ve riskli yolculuk için başvurmasına yol açtılar. Bu satırı yazarken bir anda "para yatırdım, çünkü bu kadar insan aptal olamaz" diyen bir insan aklıma geldi. Tabii durum biraz buna benzese de web sayfalarında açık açık oraya sizi ulaştırmak için elimizden geleni yapacağız ama başınıza her şey gelebilir, herhangi bir hatadan dolayı ölebilirsiniz diye uyarıları da vardı. Yani buna başvurular büyük oranda bir ilki yaşamak isteyen maceraperestler oldu diyebiliriz.

Bu kadar yüksek genel uluslararası başvuruları aldıktan sonra iddialarına göre adayları; güven, yaratıcılık, takım çalışması, problem çözme, hassaslık, detaycılık, açıklık ve iletişim gibi alanlarda değerlendirerek Şubat 2015'de 100'e kadar indirdiler. Sonraki plan, bu kişilerle günlerce sürecek mülakatlarla yüz yüze görüşüp sayıyı 40'a indirmek olacaktı. Sonrasında bu 40 kişi tecrit ortamlarına alınıp psikolojik ve genel sağlıkları baki-

mından ölçüp uygunluğu tespit edilen 24 kişiye indirilecekti. Bu 24 kişi de 4'er kişilik 6 grup haline getirilip, Mars One şirketinin kadrolu çalışanları olarak sonrasında yıllarca sürecek hazırlık aşamasına geçilecekti. Tabii bu süreç, "Biri Bizi Gözetliyor" tarzı bir programla bütün dünyaya yayınlanacaktı, sonrasında da gelsin milyonlar, hatta milyarlar. Bu sayede 6 milyar dolar civarında beklenen kâr ile de Mars yolculuğu için gerekli olacak lojistik ve teknoloji yatırımları yapılacaktı. İlk dört kişilik grup gitikten sonra diğer gruplar her 26 ayda bir yollanacak, böylece bu sırada hem Mars'taki yerleşimciler ortamı daha fazla insan için hazırlayacaklar, hem de bir sonraki grup o anda akla gelmeyen gereksinimleri de yanlarında getirebileceklerdi. Gerçek olamayacak kadar iyi değil mi? Evet, aynen öyle, gerçek olamayacak kadar basit teknik açıklamalarla, konu hakkında bilgisi olmayan insanları ciddi oranda heyecanlandırmışlardı.

Geçen ay iflas haberini aldıktan sonra özellikle 100 kişi seçimlerinden sonra ne olduğuna baktım. Görünen o ki, hayaller ve şirket o zamandan beri yavaş yavaş dağılmaya başlamış. Reality show programını organize etmesi için anlaştıkları Endemol şirketiyle daha Şubat 2015'de ayrılmışlar. 100 kişilik kısa listeye kalan finalistlerden birisi olan Dublin Trinity College'de öğretim üyesi Dr Joseph Roche ile Mart 2015'de yapılan bir röportajda, Mars One'in tamamen ciddiyetsiz olduğunu ve gerçeği yansıtmadığını anlatmış. Ör-

neğin, ilk başvuru formunu öylesine denemek için sadece birer kelimelik cevaplarla doldurmuş ama bu ciddiyetsiz form ile bile ilk 100'e kalması kendisi için büyük bir sürpriz olmuş. Kazanan herkesin Mars One camiasına girip aday statüsü ile puanlar kazanması öngörülmüştü. Bu puanlar ne kadar yüksek olursa yolculuğa katılacak gruplara girme şansı artırmıştı. Tabii puanları artırmanın yolları da Mars One dükkanından t-shirt, poster vb. ürünler almaktan geçiyormuş. Sonrasında yüz yüze yapılmasını beklediği mülakatlar, 10 dakikalık kısa bir Skype mülakatına dönüşmüş. Durumun vahametini fark ettikten sonra ses çıkartmaya başlamış.

Öte yandan en başında büyük destekçilerinden biri olarak lanse edilen Nobel ödüllü fizikçi Gerard 't Hooft, sonrasında yapılan mülakatlarda Mars One'in planlarının gerçeği olmadığını ve Mars'ta koloni kurulmasının 10 yıl değil, 100 yıl alacağını söyledi. Kısacası büyük bir hayal ile başlayan proje, maddi beklentileri hiç karşılamadığından dolayı ve gerçeği olmayan planları nedeniyle 2015'te ilk çatırtı geldikten sonra iflase sürüklendi ve nihayetinde yaklaşık 1 milyon dolardan fazla borç ile iflas etti. Belki günün birinde Mars'ta böyle bir reality show olabilir ama bunu görmeye bence de en az 100 yıl var.

Not: Bu makaledeki düşünceler tamamen yazarın düşünceleridir ve NASA, Jet İtki Laboratuvarı veya Caltech'i bağlamaz.